

Bijlage 2 Erkenning historisch belangrijke delen begraafplaatsen Hoogeveen en Hollandscheveld

Binnen het landelijke monumentenbeleid gaan organisaties en overheidsinstanties op zoek naar het behoud van gebouwen en publiek toegankelijke kunstobjecten en/of gedenktekens. Van belang is dat een gebouw of een object een vertegenwoordiger is van een visie op bouwen, een visie op omgaan met bouwmaterialen, en daarmee iets eigens heeft. Los daarvan is ook het verhaal achter een gebouw of een object van belang. Zo kunnen we bijvoorbeeld van het Schippershuus in Hoogeveen een verhandeling houden over de gevel, de stenen waarmee die is opgebouwd, de oude gebinten, en de functie die hij had in het 17^e eeuwse Hoogeveen. Wanneer meerdere monumentale gebouwen bij elkaar staan kan het komen tot beschermde stads- of dorpsgezichten. In dat geval gaat het niet alleen om de steenstructuren, maar ook om de ruimtes ertussen. Tussen de monumentale gebouwen worden dan geen andere gebouwen of objecten geplaatst die afbreuk doen aan die monumenten. Vaak worden er zelfs afzonderlijke beschrijvingen gemaakt van de ruimte rondom een monumentaal pand, wanneer er bijvoorbeeld sprake is van een historisch erf, of een dergelijk erf teruggebracht kan worden, of er sprake is van monumentale bomen of boomgaarden. Uiteindelijk komen we dan tot een situatie waarbij niet alleen het pand waarde heeft, maar het totaal zoveel extra waarde heeft, dat het belang van het pand op zich helemaal opgaat in het belang van de omgeving. De context. Structuren die van zichzelf minder historische waarde hebben worden meegenomen in dat totaal en in de waarde van dat totaal, omdat veranderingen afbreuk gaan doen aan dat totaal. Als samenleving kiezen we er dan voor die totaliteit te waarderen en voor de toekomst te bewaren. Dit alles begint met de herkenning en erkenning van de verschillende onderdelen van dit totaal.

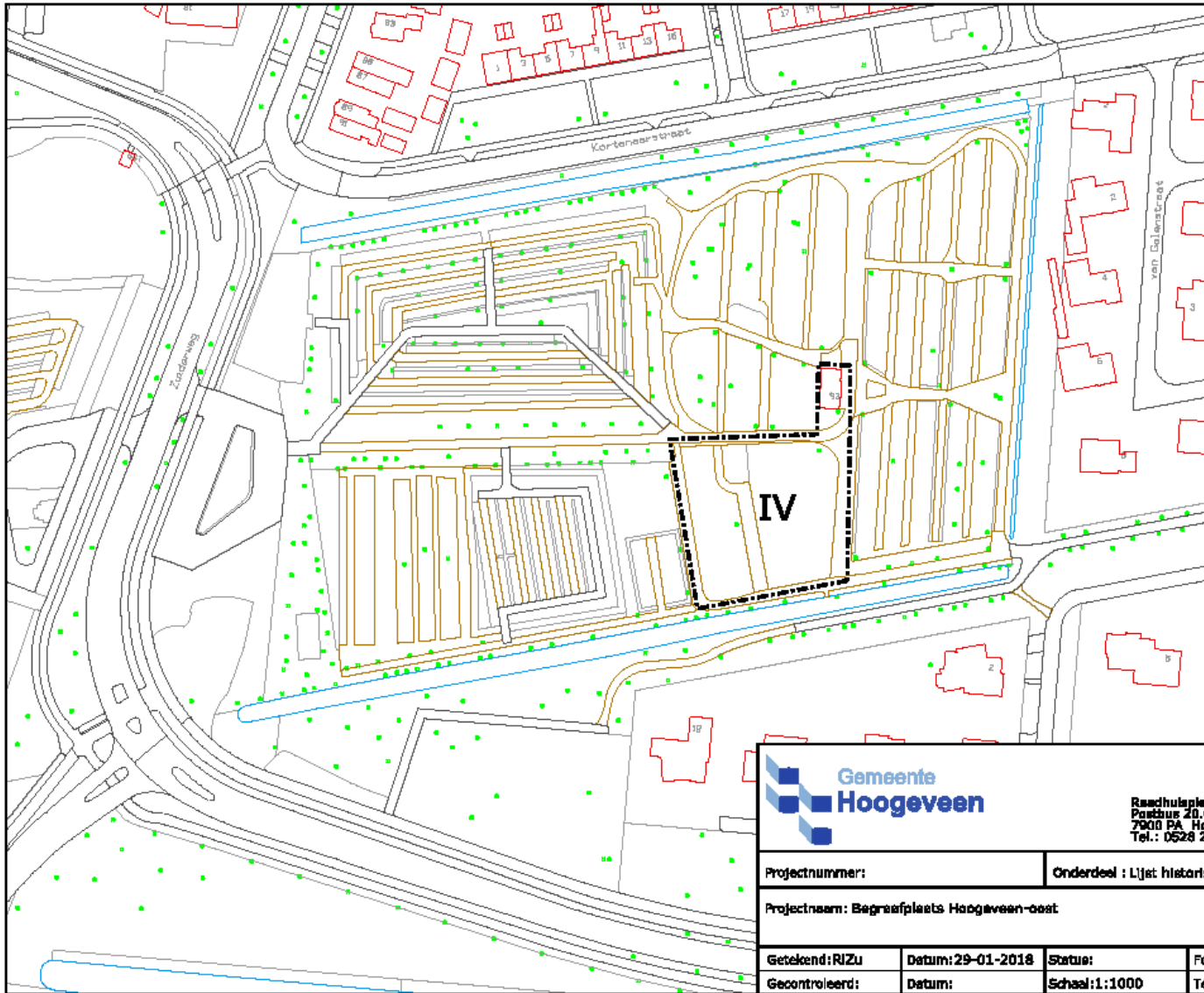
Bij het omgaan met historisch- of cultureel belangrijke grafmonumenten is dit niet anders. De eerste start is de zoektocht naar een grafmonument met historische waarde, vanwege degene die er begraven ligt, of culturele waarde, vanwege de vormgeving. Vervolgens kunnen we tot de conclusie komen dat de waarde van het afzonderlijke object vermeerderd of verminderd door de directe omgeving, de context. We kunnen zelfs tot de conclusie komen dat die context minstens zoveel historische waarde heeft, ook al staat er geen gedenkteken. In Hoogeveen en omstreken was het van oorsprong ongebruikelijk om te werken met stenen graftekens. Dit had alles te maken met het cultureel en religieus bepaald mensbeeld, godsbeeld, beeld op de wereld en het hiernamaals. Wanneer die stenen graftekens er wel komen, is dat aanvankelijk voor families op familiegraven en pas na enkele generaties voor individuen. Houten graftekens werden soms wel en soms niet geplaatst. Wanneer ze wel werden geplaatst, dan verdwenen ze wanneer de plank, het 'paaltje', was verrot. Wat we dan in de praktijk zien is een 'lege' ruimte tussen stenen graftekens. Maar die ruimte is alleen leeg voor het oog. Families bleven de plaats bezoeken, want er was een voorouder aan de aarde toevertrouwd, het verhaal bleef er verteld worden. De 'lege' plekken vertellen over omgaan met dood en leven, over vrouwen die stierven in de kraam, over de vele kinderen die zijn overleden voor ze naam konden maken, over de rijke winkelier die het zo beleefde dat hij zijn zondige lichaam af moest leggen en dat niet mocht eren met een ijdel teken, over nabestaanden die de vergankelijkheid van het 'hier' ervaren in schril contrast met de eeuwigheid van het 'daar'. Oftewel: het verhaal van Hoogeveen wordt niet alleen verteld door wat we zien, maar mede door wat we niet zien, maar wel weten dat het er is.

Hele rijen graven of gedeelten van begraafplaatsen kunnen zo een soort 'wormgat' vormen, een sluis door de tijd, waardoor we verplaatst worden van de ene tijd in de andere. Wie bijvoorbeeld bij het baarhuisje op de begraafplaats van Hollandscheveld staat, waant zich terug in de periode voor de Tweede Wereldoorlog. Het zelfde gebeurt er wanneer iemand wandelt over gedeelte 4 van de oude begraafplaats van Hoogeveen. De hoogte van de historische en culturele waarde van het zichtbare op deze delen van de begraafplaats wordt onmiddellijk bepaald door de totaliteit, de context van de

zichtbare en de onzichtbare gedenktekens, in combinatie met het groen op de graven en er direct omheen. Opvullen van die 'lege' ruimte door een nieuw graf te graven, met een nieuwe gedenkteken, doet onmiddellijk afbreuk aan de bestaande historisch en/of cultureel verantwoorde graftekens en zorgt ervoor dat het verhaal van de 'lege' plekken helemaal weg is.

Daarbij speelt ook het gebouw ernaast een rol. Zowel bij gedeelte 4 als in Hollandscheveld staat er een baarhuisje uit de jaren 70 van de 19^e eeuw. Monumentale gebouwen, die veel kunnen zeggen over het omgaan met dood, besmettelijke ziekten, angst voor epidemieën, en inmiddels horen bij de oudste gebouwen van onze streek. Het oudste gebouw van Hollandscheveld is het pand Hollandscheveldse Opgaande 6. Als tweede komt de Hervormde kerk van 1852. Als derde komt het baarhuisje op de begraafplaats. De oude school bij de brink is van oorsprong wel ouder, maar in zijn huidige vorm een jaar of tien jonger. In Hogeveen is de positie van het baarhuisje minder prominent, maar ook daar zijn 19^e eeuwse gebouwen zeldzaam aan het worden.

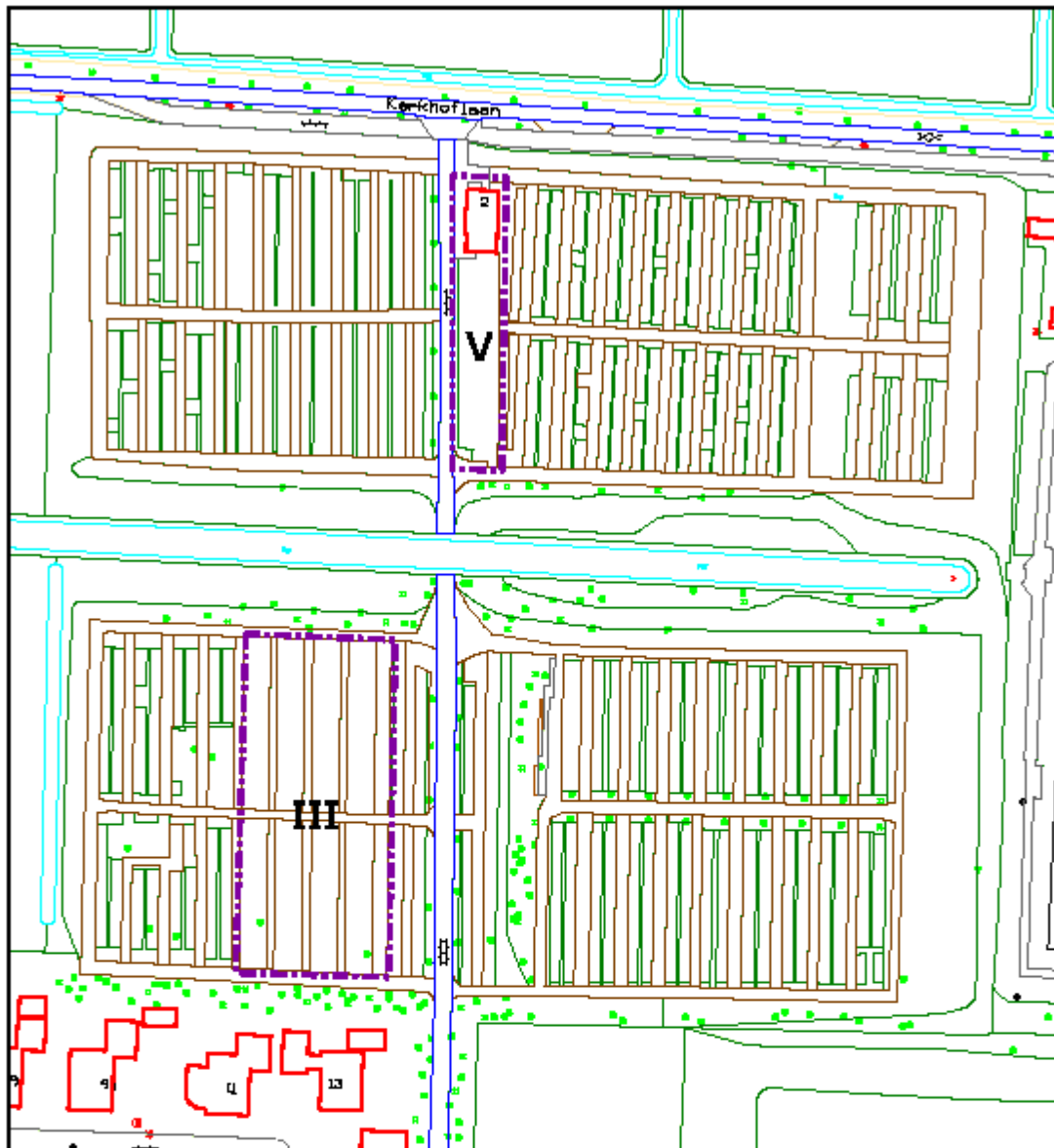
Geheel in de lijn met het landelijke monumentenbeleid, waarbij de context en het object samen worden herkend en erkent in een beschermd gezicht, wordt voorgesteld gedeelte IV op de begraafplaats Hogeveen en gedeelte V op de begraafplaats Hollandscheveld in hun totaliteit te erkennen als historisch- en cultureel waardevol, inclusief de 'lege' plekken, de baarhuisjes, het groen en de enkele stenen ertussen die apart misschien niet direct deze erkenning zouden krijgen. De situering van deze delen op de begraafplaatsen Hogeveen en Hollandscheveld zijn in de bijlage opgenomen.

Gemeente Hoogveen

Raadhuisplein
 Postbus 20.0
 7900 PA Huz
 Tel.: 0528 25

Projectnummer:		Onderdeel : Lijst historie	
Projectnaam: Begraafplaats Hoogveen-oost			
Getekend: RIZU	Datum: 29-01-2018	Status:	For
Gecontroleerd:	Datum:	Schaal: 1:1000	Tel

		Raadhuisplein 24 Postbus 20.000 7900 PA Hoogeveen Tel.: 0528 291911			
Projectnummer:		Onderdeel : Lijst historisch waardevolle graven			
Projectnaam: Begraafplaats Hollandscheveld					
Gebakend: RIZu	Datum: 30-11-2017	Status:	Formaat: A4 Blad: 1 van 1		
Gecontroleerd:	Datum:	Schaal: 1:1000	Tekeningnummer:		